

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrtletno, 10 Din
polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Starostno in brezposelno zavarovanje

Takoj uvodoma je treba ugotoviti eno: vse pomembnejše države imajo danes poleg obveznega bolniškega in nezgodnega zavarovanja uvedeno tudi starostno, invalidno in brezposelno zavarovanje. Ta trditve ne velja samo za kulturno visoko stoječe države tega sveta, ampak tudi za države, o katerih smo smatrali, da socialne kulture ne poznajo in da stoje nižje pod nami. Ta trditve ne velja samo za gospodarsko močne države, ampak tudi za države, ki se imajo boriti z enakimi ali večjimi gospodarskimi nepravilnostmi kakor naša država. Od kar se plodonosno uveljavlja mednarodni urad dela, misel zavarovanja za vse življenske nepravilnosti delavcev in nameščencev prodira v najoddaljeneje dele sveta.

Samo te ugotovitve zadoščajo, da z njimi dokažemo neobhodno potrebo uvedbe starostnega, invalidnega in brezposelnega zavarovanja tudi v naši državi. Naš zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 je zakonito uredil tudi zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti ter je predpisal, da ima izvajanje teh panog zavarovanja stopiti v veljavo dne 1. julija 1925. Nesrečna politika finančnih zakonov pa je to zakonito določilo spremenila v določbo, da se pričetek izvajanja starostnega in invalidnega zavarovanja odloži na nedoločen čas. Tako smo danes že v petem letu, odkar bi se imela pričeti izvajati ena najvažnejših panog socialnega zavarovanja. Danes bi bilo delavstvo tudi že dejansko deležno blagodejne gospodarske moči takega zavarovanja. Statistika naše socialne kulture bi izkazovala že lepe tisoče starostnih rentnikov.

Odložitev socialne preskrbe starih in onemoglih delavcev so utemeljevali s trditvijo, da »naše mlado gospodarstvo ne prenese tako velikih socialnih bremen«. To so pri nas razlogi, s katerimi se od strani gospodarstva utemeljujejo vsa nesocialna razpoloženja napram delavstvu in odklanjanje najelementarnejših delavskih zahtev. Vzroki za to pa leže globlje: v pomanjkanju socialnega čuta napram delavstvu, v primitivni miselnosti, ki tiči še v našem gospodarstvu, katero se praktično izraža v poudarjanju egoističnih tendenc našega gospodarstva, v pomanjkanju čiste solidarnosti napram splošnim narodnim potrebam. Odložitev uvedbe starostnega in invalidnega zavarovanja je imela svojo utemeljitev v naših razdivjanih političnih razmerah in v splošni upravni nesposobnosti ter v pomanjkanju strokovne naobrazbe na najvišjih upravnih mestih, odkoder bi se imelo voditi inicijativno socialno zakonodajno delo. Neurejenost razmer so izrabili oni, ki bi radi videli, da pri nas soc. polit. zakonodaja sploh ne bi bilo. Odločevali so instinkti sebičnosti, namesto pogledi na socialne dolžnosti države in oziri na naše mednarodne dolžnosti. Zunanji svet nas sodi in ceni poleg vsega drugega tudi po naši socialni kulturi. Ta kultura pa ni lažja utež.

Izgovor na gospodarske prilike ne drži. Prav dobro se zavedamo, da naše gospodarstvo ne preživlja rožnatih dni. Ni nam mehko postlano. Toda kje je danes narodnemu gospodarstvu mehko postlano? Težke borbe preživljajo gospodarstva vseh držav. Toda ta gospodarstva v tej borbi gledajo tudi na socialne potrebe svojega naroda in v borbi za obstoj in razvoj kalkulirajo tudi s temi potrebami. Močna gospodarstva velikih nac. držav socialna bremena lažje prenesejo. To je resnica. Vidimo pa, da tudi slabjša gospodarstva niso zaostala v svojem napredku, ako so uvedle njih države vsaj skromno soc. zavarovanje v vseh panogah. Ni potrebno, da ravno naše narodno

gospodarstvo neprestano poudarja svojo nesposobnost, da ne more ničesar dati za starost in onemoglost onemu, ki s svojo delovno silo ustvarja bogastva.

Tzv. gospodarski krogi poudarjajo, da so socialna bremena pretežka. Gotovo je, da je vse, kar gre iz žepa, težko. Vendar pa so te trditve pretirane. Račun nam pravi, da bi obremenitev gospodarstva po uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja znašala komaj 2—3% reži. Na kurzne izgube, na razna stvarna zavarovanja odpade večji odstotek. Pri soc. zavarovanju pa gre za žive ljudi.

Po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 14. sept. 1922 je premija za starostno in invalidno zavarovanje določena na 3%, od česar odpade na podjetje le 1.5%. Ta nizek odstotek vendar ne more pomeniti nevarnosti za razvoj gospodarstva. Ako pa, potem je z našim gospodarstvom konec. Najmanjša sapa ga bo razrušila in ni vredno truda, ki ga splošno polagamo v prizadevanju za napredek gospodarstva. Tudi delavec živi v težkih prilikah, pa vendar je on pripravljen prispevati za uvedbo starostnega zavarovanja. To zavarovanje je mišljeno skromno. Povprečna pokojnina bi znašala le Din 300—400. In take skromne pokojnine naj bi naš delavec po 30 ali večletnem poštenem delu ne zaslužil!?

Znak nesposobnosti je, ako kdo zanika tako stvar glavno in izključno le s tem, da znižuje plačo, ko je že sto drugih faktorjev, ki vplivajo na rentabilnost ali nerentabilnost kakega prizadevanja. Tudi v gospodarstvu socialno zavarovanje ni najvažnejši faktor, dasi se to skuša poudarjati. Bremena za socialno zavarovanje niso edina, ki vplivajo na rentabilnost. Slabo kalkulira oni, ki svojo modrost naslanja le na prizadevanje, kako svojega delavca prikrajšati in kako od njega dobiti kar največji dobiček. Sredstev za povzdigo rentabilnosti je nepregledno mnogo in oni, ki je sposoben, jih bo našel: dajte gospodarskim edinicam sposobnejše uprave, regulirajte racionalizirano produkcijo, razumajte organizirati trg, uredite dobre tarife za prevoz in boljše carinsko politiko. Slabo je, ako skuša naše gospodarstvo sloneti na ramah in račun prikrajšanja delavca v njegovih življenjskih potrebah.

Ako pa res, da gospodarstvo na uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja ne more pristati, ako bi moralo kaj prispevati, potem naj pa nova bremena prevzame država in samoupravne edince. Država hoče imeti zadovoljne državljane. Kako naj bo pa delavec zadovoljen in srečen, ako poln skrbi in bojazni gleda v svojo starost a okoli sebe pa ženo in kopo nepreskrbljenih otrok! Vsi sloji in stanovi so preskrbljeni za starost in onemoglost, bodisi na podlagi socialne preskrbe, bodisi po privatnem zavarovanju. Zato je samo le skrajni čas, da tudi delavec pride na vrsto. Občine so danes že dolžne skrbeti za onemogle občane po tzv. ubožnem pravu. Moderna demokracija pa zavrača miloščino in hoče, da imej vsak državljan zakonito pravico na starostno zaščito. Občinski proračuni bi bili s starostnim zavarovanjem razbremenjeni. Poseben interes na uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja imajo zlasti kmečke občine. Danes delavec pusti svojo mladost in delovno silo v tovarni v mestu, na starost pa gre v svojo rojstno občino, ki naj zanj skrbi, občina, v kateri je delavec ustvarjal njeno blagostanje, pa je prosta te dolžnosti.

Manifest kralj od 6. jan. 1929 je poudaril, da bo prva dolžnost države, da tudi delavstvu da starostno preskrbo. Kakor smo že pogosto videli, kako naš

kralj z močno preudarnostjo in odločnostjo lomi s predsodki in nergaškimi pomisleki, tako z živo vero pričakujemo dne, ko bo kralj podpisal tudi uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja. Saj to bo eno zelo močnih sredstev za konsolidacijo naše ljubljene države. Že itak prihajamo s starostnim zavarovanjem zadnji od vseh držav in prav sramotno bi bilo, ako bi še danes odlašali. Ako bi imeli pravi smisel za ugled in moč države na zunaj in znotraj, bi se morali prav vsi združiti v vztrajno in aktivno prizadevanje, da v najkrajšem času dobimo starostno in invalidno zavarovanje. Saj potreba po takem zavarovanju tako očitno leži na dlani, da ni potrebno izgubljeni besed. Povprečna plača našega delavstva znaša Din 25 dnevno. Komaj za samca to zadošča. Kako naj žive s tem mnogoštevilne družine? Kako je pri taki plači možna prištednja za potrebo onemoglosti in starosti!? Zakon je itak že tu! S tem je bila dokumentirana potreba po tem zavarovanju. Hočemo, da zakon dobi polno avtoriteto. Sredstva za to se morajo dobiti. Danes nosi znaten del stroškov starostne preskrbe bolniško zavarovanje — in kljub temu se pojavljajo glasovi, da je tudi premijo za to zavarovanje znižati. Pri ustvarjanju takih miselnosti in nazorov ne bo drugega izhoda, kakor, da vlada z energično gesto prelomi situacijo.

Preskrba brezposelnih je v bistvu enaka preskrbi starih in onemoglih. Človeška družba, organizirana v državah, je dolžna, da vsakomur nudi materialni in moralni obstoj, kadar nima možnosti ali sposobnosti, da si z lastnim delom služi svoj vsakdanji kruh. Nezakrivljena brezposelnost je posledica padanja gospodarske konjunktore. Vidimo brigo države, da se krize gospodarstva v takih slučajih ublaže. Napačno pa je, ako se vidi samo en del posledic in ako se protikrepi sučejo le okoli tega, kako gospodarstvu pomagati. Treba je misliti tudi na drugi del posledic: na brezposelnega človeka, katerega družba ne sme prepustiti svoji usodi. Brezposelnost je morda nevarnejša, kakor onemoglost in starost. Gotovo je nevarnejša v moralnem pogledu. Mlad človek, ki je brezposeln, zaide na stranpota in v tisoč slučajih s svojim početjem ograža družbo. Iz brezposelnega, ki hrepeni po delovni priliki, se razvije s časom delamržež, ki je nevarnejši, kakor si morda mislimo.

Mi nečemo mrtvega brezposelnega zavarovanja. Hočemo produktivno brezposelno zavarovanje, t. j. hočemo ustvarjanje delovnih prilik. V tem pogledu morejo tudi občine veliko storiti z ustvarjanjem raznih del, pri katerih zaposlujejo brezposelne. Državna gospodarska in finančna politika mora omogočiti ustvarjanje novih delovnih prilik, da tako realizira preventivno brezposelno zavarovanje. Zato je delavstvo na gospodarski politiki države zelo interesirano.

Za nas ima brezposelno zavarovanje še posebno važnost: z njim preprečujemo izseljevanje in ohranjujemo sebi dobre delovne moči. To je za nas velike nacionalne važnosti.

V ozki zvezi z zavarovanjem kot takim je vprašanje ureditve posredovanja dela in izjednačevanja delovnega trga. Danes imamo Borze dela, katerih organizacija pa ne odgovarja potrebam. Treba je večje decentralizacije posredovanja dela, ker mora biti vsakemu brezposelnemu delavcu omogočeno, da brez najmanjših sitnosti more iskati novo zaposlitev. Posredovanje dela je treba priklučiti ali na ekspoziture OUZD ali na občine.

Najvažnejše pa ostane vedno vprašanje brezposelnega zavarovanja v ožjem pomenu besede. Vsa prizadevanja preventivnega značaja brezposelnosti ne bodo odpravila in vedno bo večji ali manjši odstotek takih, ki dela ne morejo dobiti

Naš letošnji kongres

Kakor smo že v prejšnjih številkah povedali, se vrši letošnji kongres Narodno - strokovne zveze v dneh 8. in 9. septembra v Mariboru. Torej dober mesec in kongres je tu. Zato se moramo takoj pripravljati za kongresne dneve.

Podružnice so že prejele natančna navodila Izvrševalnega odbora glede kongresa. Sedaj se naj po teh navodilih ravnaajo, da bo še pred kongresom vse urejeno. Podružnični odbori naj predvsem skrbijo za čim večjo udeležbo članstva. Članstvo samo pa naj tudi vrši agitacijo, da nas gre v Maribor čim več.

Kongresni dnevi so razdeljeni tako, da bo 8. septembra delegatski zbor, naslednji dan pa kongres narodnega delavstva. Vse se bo vršilo v Narodnem domu.

Izvrševalni odbor bo v naslednjih dneh razposlal vsem podružnicam vprašalne pole in vabila.

Opozarjamo vse udeležence, da je zagotovljena polovična vožnja. Tudi ostali stroški ne bodo ovira, da bi se sleherni član ne mogel udeležiti kongresa.

Dne 8. in 9. septembra vsi do zadnjega v Maribor na našo veliko manifestacijo!

ter so zato potrebni denarne podpore. Ta denarna podpora mora biti taka, da skromno zadošča za preživljanje.

Današnje brezposelno zavarovanje je nepopolno tako po svoji organizaciji kakor po svojih sredstvih. Vse v uredbi predvidene subvencije od strani države so izostale, viri prihajajo le iz skromnih prispevkov delavcev in delodajalcev samih. Zato je mnogo brezposelnih, ki podpor ne dobe, ali pa le kratek čas in v nezadostni višini.

Brezposelno zavarovanje poznajo danes vse države, gospodarsko močne in gospodarsko slabe. To socialno dolžnost in mednarodno obveznost bo morala izpolniti tudi naša država. — Predvsem, dokler reorganizacija Borz dela ni izvršena je potrebno, da pri Državni Hipotekarni banki zbrana sredstva za pomoč brezposelnim pridejo v eni ali drugi obliki dejansko med brezposelne, le en del naj bi se morda rezerviral kot fond za modernjšo ureditev tega zavarovanja.

Neodložljiva postaja potreba po popolni preureditvi celotnega socialnega zavarovanja. To ne sme biti samo zahteva delavstva, ampak tudi zahteva vse naše javnosti, zlasti občin. Socialno zavarovanje je postulat našega notranjega državnega miru, naše socialne kulture in našega ugleda v svetu. Država brez popolnega socialnega zavarovanja ni popolna. Prav je, da država skuša dvigniti materijelno blagostanje kmeta. Vzporedno s tem pa mora iti prizadevanje za povzdigo materijelnega blagostanja tudi delavca. Le tako bo narod močan, ponosen na svojo državo in ji do skrajnosti udan ter pripravljen tudi k žrtvam. Ljubimo to državo, država pa mora ljubiti tudi nas — in to zavestno in s polno intenziteto.

Važna konferenca v Sarajevu

Centralni sekretariat delavskih zbornic je sklical v dne 28. in 29. julija t. l. v Sarajevu važno rudarsko konferenco z dnevnim redom:

1. Pomoč rudarjem, ki jih je zadela sedanja kriza.
2. Vprašanje zaposlitve nezaposlenih rudarjev v tu- in inozemstvu;
3. Zavarovanje brezposelnih rudarjev;
4. Reciprocitetna pogodba med našo državo in Francijo ter ostalimi državami v zadevi socialnega zavarovanja.

Dne 28. julija so se sestali rudarski delegati v dvorani delavske zbornice v Sarajevu in pripravili referate in resolucije za glavno konferenco, ki se je vršila 29. julija na Ilidžah.

Konference so se udeležili delegati rudarjev iz vseh delov države: slovenske rudarje so zastopali: za Zvezo rudarjev Jugoslavije tov. Jurij Arh, Narodno strokovno zvezo tov. Vladimir Kravos, Jugoslovansko strokovno zvezo tov. Vilko Pitako, II. rudarsko skupino tov. Jakob Struc in Delavsko zbornico tov. Filip Uratnik; dalje so bili zastopani rudarji iz Hrvatske, Bosne, Srbije, Dalmacije in po en delegat tudi iz drugih krajev. Številno so bile zastopane vse Delavske zbornice, med njimi centralni sekretariat po glavnem tajniku tov. dr. Živku Topaloviču.

Ob 10. uri dopoldne je otvoril konferenco dr. Živko Topalović, ki je z obžalovanjem sporočil, da se državna konferenca ne vrši, ker je g. minister za šume in rude v zadnjem času odločil, naj se konferenca preloži na poznejši čas. Namesto zamišljene državne konference je Centralno tajništvo Delavskih zbornic sklicalo svojo konferenco, ki bo pripravila vse potrebno za državno rudarsko konferenco, ki se bo vršila enkrat pozneje. V svojem uvodnem govoru je povdarjal dr. Topalović bedo rudarjev, ki sili s hitrim dejanjem, če hočemo, da rešimo rudarje najhujšega. Po uvodnih besedah se je prešlo k posameznim referatom in je kot prvi poročal tajnik ljubljanske Delavske zbornice tov. Uratnik o krizi v rudnikih dravske banovine. Referat prinašamo na drugem mestu v celoti.

Za Uratnikom je referiral tov. Belič, o položaju rudarjev po rudnikih v Srbiji.

Iz tega referata je posneti, da je komisija, ki je bila sestavljena iz zastopnika beograjske Delavske zbornice in zastopnika rudarjev prepotovala Srbijo in si ogledala nekaj večjih rudnikov. Komisija je ugotovila, sledeče:

Razmere v rudnikih.

Rudnik »Dobra sreča« pri Knjaževcu zaposluje okrog 700 rudarjev. Delovni pogoji so zelo težki, vsled česar je pred kratkim prišlo do ustavitve dela, ki je trajalo celih 7 dni. Na tem rudniku sploh ne poznajo »Službenega reda«, ki je v začetku tega leta stopil v veljavo in ga je izdalo ministrstvo za šume in rude. Čeravno govori pravilnik o 8 urnem delovniku, se tu dela po 9 in 10 ur na enem šihitu in so morali rudarji pred in po šihitu nositi še ves potreben material na kraj. Strojniki, ključavničarji, kurjači itd. so delali pa po 10, 12 in več ur dnevno. Za tako dolgo delo pa so prejeli rudarji dnevno plačo od 26 do 28 dinarjev. Če se odštejejo še različni odbitki za bolniško blagajno itd., se jasno vidi, da ni bilo plačilo v nobenem razmerju z delom. Pri tem so morali plačevati rudarji tudi popravilo orodja, kar je po pravilniku prepovedano, pa ne samo to, denarne kazni so tu take, da ni rudarjem večkrat prav nič ostalo od zaslužka. Rudnik ima tudi svoj konzum, v katerem pa je vse vsaj za en dinar dražje nego v drugih trgovinah n. pr. 1 kilo soli stane v rudniškem konzumu 3 dinarje, v prodajalni 2,50 dinarja, kruh v konzumu 4 din. v pekarni 3 din., sladkor v konzumu 18 din. v prodajalni 14,50 din., sploh je vsaka stvar kot rečeno v kon-

zumu za dinar ali več dražja kakor v trgovini. Rudarske kazni prinesejo podjetju 3—4 tisoč dinarjev mesečno. Denarne kazni se ne stekajo po predpisu pravilnika v bratovsko skladnico, temveč jih podjetje pridržuje za sebe. Pazniki tega podjetja postopajo z rudarji zelo surovo in nečloveško. Rudarji so primorani podkupovati paznike in si tako pridobiti njih milost. Položaj je v tem rudniku skrajno slab, pritožbe rudarjev na dnevnom redu.

V rudniku »Rtanj«, v katerem je zgubilo pred kratkim 12 rudarjev življenje, je zaposlenih okrog 600 rudarjev, lahko bi se pa zaposlilo še do 400 novih rudarjev. Delovni pogoji so tudi tukaj zelo težki. Socialna zaščita rudarjev je zelo slaba, plače pa tudi. Rudarji kopači pridejo brez odbitkov na 40 Din dnevno, pomočniki komaj na 30 Din dnevno. Stanovanj primanjkuje in kar jih je, so nezdrava in prenatrpana. Največje zlo tega rudnika je režim, ki tamkaj vlada. Osebna svoboda rudarja ne obstoja. Od časa ko stopi na delo v rudnik, do njegovega odhoda neha rudar biti svoboden človek. Posebni nastavljeni špijoni motrijo vsak korak rudarjev. Rudar ne sme nikoli izraziti svoje misli. Bog ne da, da se spozabi in godrnja proti režimu v rudniku. Takoj sledijo šikane, kazni in kar je tukaj unikum, batinanje. nastavljen je poseben Arnavt, ki hodi po rudniku z debelo gorjačo in gorje onemu, kateremu zažvižga gorjača po hrbtu. Dva naša ožja rojaka sta okusila to gorjačo samo radi tega, ker sta v opoldanskem odmoru nategnila harmoniko, kar se pa gospodu Arnavtu ni dopadlo. Radi nedolžnega sviranja na harmoniko je Arnavt do nezavesti nabil oba slovenska rudarja. Pritožbe na podjetje se ne upoštevajo, drugam pa se rudarji nimajo pritožiti, ker so odrezani od sveta.

V rudniku »Ravna Reka« je zaposlenih okrog 800 rudarjev. Navadni delavci se rekrutirajo iz okoliških kmetov, kvalificirani rudarji so skoro sami Slovenci. Dela se 8 ur dnevno in se nadure plačajo s 50% pribitkom. Nesreče so v tem rudniku na dnevnom redu. Zelo se pogreša zdravnik, ki je precej oddaljen od rudnika. Tudi tukaj so pritožbe proti visokim denarnim kaznim in brisanju storjenih šihitov. Veliko je pomanjkanje stanovanj. V eni mali sobici spi po 5 do 6 rudarjev in sicer kar po dva v eni postelji. Zdravstvene razmere so slabe, da so obolenja na dnevnom redu.

V rudniku »Senjski rudnik« so prilike enake onim v »Ravni Reki«. Zaposlenih je pa samo od 300—400 rudarjev.

V rudnik »Vrška Čuka«, ki se nahaja v bližini Zaječara, na sami bolgarski meji, je stanje brezupno. Rudnik je bil za časa vojne precej demoliran. Ima prejeti od države 3 milijone zlatih dinarjev kot vojno odškodnino, prejel pa ni pare, vsled česar se niso izvršile prepotrebne investicije. Rudniških stanovanj je zelo malo in še ta so v skrajno mizernem stanju. Tu se dela v globini 180 metrov in sicer osem ur nepretrgoma. Plače se gibljejo med 30 in 40 dinarji, navzlic težkim delovnim pogojem.

Kot se iz navedenega vidi, prilike v srbskih rudnikih niso ravno najboljše, četudi so tu vzeti rudniki, ki se prištevajo k boljšim rudnikom. Če se pomisli, da so to res »boljši« rudniki, kako morajo šele izgledati prilike onih rudnikov, ki spadajo med slabše.

H koncu svojega referata je tov. Belič podal sliko karakterističnih primerov iz nekaterih rudnikov v Srbiji:

Na rudniku »Pčinje« n. pr. čakajo rudarji že od februarja meseca 1929 na svojo plačo v iznosu 180.000 dinarjev. Morda bodo še dolgo morali čakati, če jo bodo sploh dočakali.

V rudniku »Hroma« pri Proševcu delajo rudarji po 12 in pol ur dnevno za plačo od 18, 20 in največ 23 dinarjev dnevno. Delovni pogoji so tu pod ničlo.

V rudniku magnezita v Gornji Gorjenci pri Čačku, ki zaposluje nad 100

rudarjev, so delovne prilike brezupne. »Službeni red« se tu sploh ne pozna, nesreče so z ozirom na slabo urejen rudnik na dnevnom redu. Nadzornik rudnika je izjavil, da je »Službeni red« on sam, kar on predpiše in ukaže, to je zanj zakon in mora biti tudi za delavce. Na žalost je ta nadzornik Slovenec, Valentin Jezernik. Od 100 zaposlenih rudarjev jih je komaj 30 prijavljenih bratovski skladnici.

Delegacija rudarjev, posebno ona iz Slovenije, je bila soglasnega mnenja, da se ne more priporočiti našim rudarjem preseljevanje v te rudnike, dokler se prilike v njih ne zboljšajo. Iskati je zato prilike, da se naši rudarji izselijo v druge države, kjer so prilike urejene in delovni pogoji znatno boljši; predvsem pride v poštev Francija. Rudarska komisija obsoja prilike v srbskih rudnikih ter je podvzela primerne korake, da se te neznosne razmere čimprej odpravijo.

Kriza v rudnikih dravske banovine

Ako govorimo o krizi rudarjev, mislimo predvsem krizo slovenskih rudarjev, kajti predvsem ravno v Sloveniji je kriza najobčutnejša in je že zavzela take dimenzije, da je treba nujno pokreniti vse potrebno, da se jo zajezi in nudi rudarjem vso pomoč.

Najboljše nam predočijo krizo številke, ki jih navedemo iz referata tajnika ljubljanske delavske zbornice Filipa Uratnika na konferenci v Sarajevu!

Meseca aprila in maja so izplačali rudniki Dravske banovine na delavskih mezdah leta 1925 32,4, 1926 18,1, 1927 18,9, 1928 19, 1929 25,5, 1930 16,7 mil. dinarjev.

V tem času so producirali-prodali rudniki te banovine v stotisočih tonah: leta 1925 258,7, 220,4; 1926 219,6, 203,8; 1927 270,4, 251,2; 1928 257,1, 249,1; 1929 359,7, 232,1; 1930 210,8, 166,2.

Tona premoga je bila obremenjena v istem razdobju z delavskimi plačami: leta 1925 z 125, 1926 83, 1927 70, 1928 74, 1929 71, 1930 77 dinarji.

V letu 1930 je obremenitev povečana vsled podpore v skupnem iznosu 1,2, ki jo je razdelila v času krize med delavstvo TPD, ki je v zgornjem seznamu plač všteta.

Ostra kriza v naši premogovni industriji, ki se pojavlja v aprilu in maju leta 1930, se je lahko smatrala v prvi vrsti za reakcijo na nenormalno visoko produkcijo v letu 1929.

V vseh rudnikih našega področja je znašala produkcija premoga v stotisočih tonah: leta 1925 1.840, 1926 1.677, 1927 1.919, 1928 1.866, 1929 2.303.

Tudi povprečno število delavcev se je povečalo v letu 1929 napram prejšnjim letom za nad 1000 ljudi. Iz vseh teh komponent je do krize moralo priti.

Same državne železnice so naročile 1. 1930 v mesecih januar-maj za 155.000 ton manj premoga, kakor prejšnje leto v tem času.

To se pravi, da je moralo odpasti v petih mesecih samo radi tega 220.000 šihitov. Da bi mogli ostati delavci polno zaposleni, bi se moralo odpustiti pri tem stanju produkcije nad 1700 delavcev.

Po kalkulaciji Delavske zbornice potrebujejo naši rudarji samo za živila mesečno več, kakor je znašal njih skupni zaslužek v dobi krize.

To se je odražalo v rastoči zadolžitvi rudarjev v trgovinah z živili. Dne 28. februarja 1930 so znašali rudarski dolgovi pri 27 trgovcih v Trbovljah 2.082.986,61, dne 27. maja pa 3.152.265,14 Din. Ti trgovci so oddali torej v dobi treh mesecev za 1.069.278,53 Din živil na kredit več, kakor običajno.

Če se je moglo trditvi prvotno, da je ta kriza začasna, je dobila kasneje težji značaj. Državne železnice so zmanjšale dobave v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe, ki so glavni rudniki našega področja, za mesečno 25.000 ton. To pomenja, da bo moralo odpasti mesečno 36.000 šihitov ali 1350 delavcev.

Sledil je nato referat tov. Uratnika o zavarovanju brezposelnih rudarjev, katerega priobčujemo posebej.

V zvezi s tem svojim referatom je tov. Uratnik stavil tudi zahtevo, naj se čimpreje sklene s Francijo in ostalimi državami, kjer so naseljeni naši rudarji, reciprocitetna pogodba, s katero bodo naši rudarji-izseljenci zavarovani in obdržali svoje pravice.

Po podanih referatih se je razvila obširna debata, v katero so posegli skoro vsi zastopniki rudarjev.

Ob koncu debate je bila soglasno in brez ugovora sprejeta resolucija, ki je bila sestavljena po slovenski delegaciji.

Konferenca je soglasno konstatirala, da je treba čimpreje sklicati državno rudarsko konferenco, na kateri se bodo obravnavali referati in resolucije, sprejete na konferenci rudarjev v Sarajevu.

Iz popoldanskih razgovorov je razvidno, da so rudarji vse države složni v reševanju svojih vprašani.

Stalež delavstva TPD se je v resnici temu primerno znižal. Medtem, ko je je znašal 21. junija 1930 le še 6728 delavcev, 21. junija 1930 le še 6728 delavcev. In še se obetajo nove redukcije. Četudi je tudi v naših rudnikih neka naravna fluktuacija in se dajo izvesti redukcije delavcev deloma s tem, da se novi delavci ne sprejemajo, se take velike redukcije vendarle ne dajo izvesti brez odpuščanja delavcev.

Delavci se obračajo za pomoč na svoje organizacije, na Delavsko zbornico, na občine. Nobena od teh organizacij in institucij pa nima sredstev, da bi mogla izdatno pomagati. Vse, kar morejo organizacije in socialni zavodi storiti, je, da naslikajo pred javnostjo in državnimi oblastmi vso težo te krize.

Kaj je v omiljenje te krize storiti? Predvsem bi morali imeti pripravljena za slučaj takih kriz znatna demaršna sredstva. Samo za prehrano 1000 rudarjev in njih svojcev je treba dati na mesec skoro milijon dinarjev.

Mi pa imamo na razpolago skoro nič.

Delavska zbornica nabere v rudnikih 360.000 Din. Četudi pobijanje brezposelnosti ne spada prvenstveno v delokrog Delavskih zbornic, — saj imamo zato borze dela — ima naša zbornica za brezposelne rudarje v svojem proračunu znesek 100.000 Din. Seveda je to le kapljica v morju. Zakon o pobiranju prispevka za slučaj brezposelnosti velja v prvotnem besedilu tudi za rudarje.

A ta zakon se v rudnikih že leta sem ne izvaja, ker ministrstvo za šume in rudnike ni izdalo privedbenih naredb.

Vsaj to bi se dalo za bodoče popraviti. Zakonska baza je tu, treba je zakon samo izvesti in prikrojiti posebnim rudarskim razmeram.

Brez dvoma je, da pravilnik za podpiranje brezposelnih ni ravno prikladen za omiljevanje takih in podobnih kriz. V rudnikih je treba zbrati za take krize velike vsote in jih uporabljati tedaj, ko nastane potreba za to. Vendar bi bilo tudi teh 350.000 Din, ki bi se zbrali po veljavnih predpisih v naših revirjih za pobijanje brezposelnosti, nekaj več kot nič. Mora pa se povdariti, da bi bilo treba zbirati za te slučaje izdatnejše svote.

V novem rudarskem zakonu je bilo to v prvotnem predlogu za ta slučaj dobro preskrbljeno. V njem je bila določba, ki jo vsebuje tudi rumunski rudarski zakon, po kateri naj bi bila vsa podjetja dolžna, da plačujejo za podpiranje brezposelnosti 5% svojega čistega dobička. Če se upošteva, da so v naših rudnikih čisti dobički zelo veliki in da vsled racionalizacije stalno rastejo, — leta 1923 so znašale delavske plače 49,5%, leta 1924 40%, leta 1925 41%, leta 1926 34%, leta 1927 31%, leta 1928 35%, — potem bi vkljub navidezno visokim obremenitvam podjetij to ne bila previsoka obremenitev.

Kot minimalno predlagamo, da se odredi takoj, da se pobira od delavstva zakoniti prispevek za borze dela, da se pa določi, da prispevek, ki ga ima dajati za Borzo dela podjetje, ne bo enak prispevku delavstva (180.000 Din) ampak da bo gotov mnogokratnik tega zneska.

Če imajo rudarske oblasti interes na tem, da se vrši zavarovanje rudarjev za rudarske delavce posebej, bi se moglo poveriti to zavarovanje mestu borzi dela, bratovskim skladnicam ali pa kaki drugi rudarski ustanovi.

Večji prisilni prispevek, kakor ta, ki ga pobirajo borze dela, je rudarjem težko nalagati. Že sedaj se odbija rudarjem okrog 10% zaslužka, to je 90 do 100 Din na mesec kot prispevek za bolniško, starostno zavarovanje, prispevek za Delavsko zbornico in III. rudarsko skupino. Ta odbitek pa se utegne še povečati, ako bo to sanacija bratovske skladnice v bodoče zahtevala.

Poleg tega bi morale priti v državni budžet in v samoupravne budžete gotove vsote za omiljevanje takih in sličnih kriz, ki zadevajo prebivalstvo enako, če ne hujše, kot recimo poplave, toča in druge nezgode.

Vse to bi imelo za posledico, da bi se take krize za bodoče lažje premagale.

Za sedaj rudarji na kako izdatnejšo denarno pomoč ne morejo računati, ker za to ni predvidenih sredstev.

Lakota bo silila brezposelne rudarje za delom kamorkoli.

Nam bi bilo najljubše, ako bi mogli dobiti naši brezposelni rudarji delo v drugih rudnikih naše države. Ker so državne dobave samo prenešene, je gotovo, da odgovarja depresiji v naših rudnikih, dobra konjunktura v nekaterih drugih rudnikih.

Tako preseljevanje bi mogel organizirati Centralni odbor za posredovanje dela, če bi bili rudarji z njim v zvezi, ker bi lahko imel preko krajevnih organov pregled čez vsa delovna mesta, taka z dobro in taka s slabo konjunkturo.

Danes se vrši to preseljevanje popolnoma neorganizirano. Zastopniki naših rudarskih organizacij so pregledali pred kratkim nekaj rudnikov v Srbiji, kjer je baje konjunktura dobra.

Prinesli so seboj tako neugodna poročila o tamošnjih stanovanjskih in higienskih razmerah, da izseljevanja v ondotne rudnike žal ne moremo pripočeti.

Kako naj bi se pomagalo rudarjem?

Konferenca, katero je sklicala direkcija za šume in rude v Sarajevu za 28. in 29. julij, je bila odgodena. Ker je pa prišlo obvestilo prepozno, so bili delegati že na potu. Vsled tega se je anketa v okvirju seje Centralnega tajništva delavskih zbornic vseeno vršila. Prisostvoval ji je tudi zastopnik ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. Anketa je prišla soglasno do sledečih zaključkov: **Porast rudarske industrije in delavstvo.** Naša rudarska industrija se je v pretečenih letih stalno dvigala. Vzrok je deloma racionalizacija, v glavnem večja produktivnost delovne sile.

Komu v korist?

Rudarji pa niso imeli od te povečane produktivnosti v splošnem nikakih koristi, niti z ozirom na delovni čas, niti v pogledu plač, niti z ozirom na izgraditev njihovih socialnih in zaščitnih ustanov.

Povečana industrija istotako ni vplivala na prodajno ceno premoga. Cene premogu niso padle sorazmerno produkciji.

Obseg krize.

Delna kriza je prizadela približno 1300 kvalificiranih delavcev in sicer: 1. zaradi izčrpnosti v delu; 2. zaradi nezavarovanja v slučaju brezposelnosti; 3. zaradi nepovoljnih ali krivičnih odredb v predpisih o zavarovanju rudarjev v slučaju boleznih, starosti in brezposelnosti; 4. zaradi nedovoljenega ali nepravilnega posredovanja dela za brezposelne rudarje.

Kaj je potrebno za izboljšanje tega položaja?

Z ozirom na ta položaj želi rudarska anketa:

1. da kraljevska vlada iz sredstev državnega proračuna ali izvanrednih kreditov za omiljenje brezposelnosti rudarjev votira potrebne zneske;

2. da kralj. vlada ukrene potrebno, da se s točnim izvajanjem odredb socialno političnih zakonov in z gradbo delavskih stanovanj v rudnikih Srbije stvorijo bolj človeški in življenjski pogoji, da bi bila na ta način mogoča fluktuacija kvalificiranih rudarjev iz Slovenije v te kraje, ki je zaradi sedanjih neznosnih razmer otežena ali povsem onemogočena.

3. Ker ima zaposlenje naših rudarjev trenutno največ izgledov v inozemstvu, je želeli, da se čim prej zaključi konvencija o reciprocitetnem socialnem zavarovanju s Francijo, kakor tudi z vsemi drugimi državami po vzgledu pogodbe z Nemčijo;

4. da bi se odpravile grobe krivice napram nezaposlenim rudarjem, je nujno, da se takoj izvrši revizija pravilnika o bratovskih blagajnah, zlasti členov 47, 48, 49 in 50, ki določajo, da rudar po 6 mesecih odnosno 6 tednih, odkar je postal brezposeln, izgubi vse pridobljene pravice v blagajni. Rudarju je treba ohraniti njegove pridobljene pravice v zavarovanju;

5. novi rudarski zakon naj predvidi določbo, po kateri so rudarska podjetja dolžna iz čistega dobička izločiti gotove zneske v fond za podpiranje brezposelnih rudarjev. Obstoječe odredbe o pobiranju doklade za borze dela je treba spreminiti v toliko, da podjetniki plačajo večkratni znesek obremenitve rudarja. Tudi v rednih državnih in banovinskih proračunih naj se določijo vsote za podpiranje brezposelnih rudarjev, ki se naj vsako leto izločijo v namenjene fondе;

6. želeli bi bilo, da železniška uprava svoja naročila vrši po gotovem načrtu, ki bi omogočal pravilno funkcioniranje produkcije, tako da zaradi neenakih naročil v posameznih mesecih ne bi trpele stotine delavcev s tisoči rodbinskih članov. Pogajanja o dobavnih pogojih za dobavno dobo je treba pričeti o pravem času, tako da je v primeru nesporazuma mogoče pravočasno zaposliti rudarje v onih rudnikih, ki sprejemajo naročila;

7. za omogočenje večje porabe in produkcije domačega premoga je želeli, da država daje subvencijo domačim paroplovnim družbam v premogu iz domačih rudnikov, namesto v denarju;

8. glede na krizo in padanje cen, ki je v rudarstvu splošna pojava in glede na kakovost domačega premoga, ki krizo produkcije še povečuje, je mogoče razvoj domačega rudarstva zasigurati samo tako, ako se s predelavo dvigne kakovost domačega premoga in ako se pristopi k predelavi premoga na bencin, koks in druge kemikalije. Tako predelan domači premog bi mogel kriti vse potrebe domačega gospodarstva.

Enaka svota se zbira pri bratovskih skladnicah za vsakega rudarja od strani podjetja.

Zato pomenjajo čl. 48 in 49 Pravilnika za bratovsko skladnico, ki določajo, da izgubi rudar, ki je prekinil delo za 6 mesecev odnosno le za 6 tednov (v slučaju svojevoljnega izstopa iz dela ali »kazen-skega« odpusta) za rudarja že v normalnih časih nepravilno trdoto.

Take določbe so nam znane le iz statuta podjetniških podpornih blagajn, ki so jih ustanovili poslodavci ne manj v svojem, kakor v javnem interesu. Ni nam, pa znan noben slučaj javnega socialnega zavarovanja, ki bi dopuščalo kaj sličnega. Kljub naši že večkrat izraženi ostri kritiki teh določb starega pravilnika, se vprašanje prekinitve članstva tudi v osnutku novega pravilnika ni zadovoljivo uredilo (vsaj v kolikor je to nam znano).

Prav posebno težko se čutijo določbe tega člena v slučaju velikih redukcij. Za slučaje redukcij določa pravilnik:

Polnopravni člani, ki morajo izstopiti brez svoje krivde iz službe, n. pr. ob redukciji dela pri podjetju i. t. d. obdrže pri bratovski skladnici pridobljeno pravico in se jim računa prejšnji čas službe, ako v teku šestih mesecev stopijo v delo pri kateremkoli rudarskem podjetju v kraljevini.

Seveda baš v slučaju redukcij nikakor ni pravilo, da je mogoče dobiti v 6 mesecih v kraljevini delo.

Primerjajmo, kako rešuje vprašanja prekinitve službe nemški Reichsknappenschaftsgesetz. Citirali bomo tozadevne paragrafe doslovno: § 46. pravi: Člani penzijske blagajne, ki izstopijo, ne da bi bili nesposobni za rudarsko delo, iz rudarskega poklica, si morejo s plačevanjem letne priznalne pristojbine, koje višina se določi v pravilih, zasigurati, da se jih sprejme nazaj v članstvo na ta način, da se jim priznajo pri tem vsa odslužena leta.

§ 47.: Pravice po čl. 46, ugasnejo, ako član eno leto priznalne pristojbine ni plačal.

§ 48.: A tudi v tem slučaju pred pridobljene pravice zopet ožive, ako je bil rudar ponovno šest mesecev v članstvu bratovske skladnice.

Lakota je bacil jetike

Rudarji so brez dela, zato brez kruha. Kriza premogovne industrije je najtežje udarila prizadete rudarje, ker ona je njim zvela vse: delovno priliko in s tem vsakdanji kruh.

Zaloigra v naših črnih premogovnih dolinah in kotlinah ima svoj vrhunec v bedi in lakoti nežnih otroških bitij. Mlada telesca, katera bi potrebovala svežih sokov, da bi se krepko razvil njih telesni ustroj, hirajo in ginevajo, blede in propadajo. Matere jim na prošnjo ne morejo več dati kruha, samo s solzami v očeh in trpečim objemom jim morejo še izkazati svojo materinsko ljubezen. Lesk v očeh nežnih bitij, ki naj bi bil za nas odsev zarij bodočnosti, je zasenčen z mrakom žalosti in neme tuže. Kako strašno je življenje, preko katerega je padla črna tema!

Lakota je najstrašnejši bacil jetike. Mlado telo že itak nima odpora, če ga pa razjeda še lakota, je zaznamovano za to strašno bolezen in ji ne uide. Tako je ustvarjeno sto in sto novih bacilo-noscev, kateri ogrožajo človeško družbo, bogatine in reveže v njej. Nevarnost jetič-

Predlagamo, da se čl. 47, 48, 49 in 50 (Pravilnika za bratovsko skladnico, še predno se izda v celoti nov osnutek Pravilnika za bratovsko skladnico, ukinejo in da se uredi vprašanje prekinitve članstva na enak način z uredbo ministrstva za šume in rude, kakor v Nemčiji.

Šele v tem slučaju imamo moralno pravico zahtevati, da se celo prestop v inozemsko rudarsko podjetje ne smatra za prekinitve članstva.

Naši rudarji zahtevajo, naj se dela na to, da se sklene tudi s Francijo reciprocitetna pogodba o socialnem zavarovanju, kakor je bila sklenjena 15. decembra 1928 izmed naše države in Nemčije (Službene Novine br. 231 ex 1929).

Ta pogodba določa v čl. 15, da se članska leta, pridobljena v eni izmed obeh držav, vštevajo, — ne da bi se upošteval pri tem kak prekinitveni rok.

Reducirani rudar bo izgubil v Trbovljah po preteku 6 mesecev vsako pravico do od njega in za njega vplačanih prispevkov v bratovsko skladnico.

Le v enem slučaju mu pravice, ki temelje na teh prispevkih zopet ožive: Ako se izseli v Nemčijo.

Brez dvoma bi vsi pri nas reducirani rudarji, ako bi se bilo sploh mogoče izseliti v Nemčijo, poslušili te čudne dobrote zakona. Ker pa je, kakor znano, v Nemčiji velika brezposelnost, to ni mogoče.

Zato zahtevajo rudarji, naj se vzame pri pogajanjih o reciprocitetni pogodbi s Francijo, ki so v teku, za vzorec zgoraj citirana reciprocitetna pogodba z Nemčijo.

Mislím pa, da je skrajni čas, da popravimo tudi za domače delavce zakonske člene, ki jih pred svetom ne bomo smeli pokazati, kadar bomo sklepali reciprocitetne pogodbe, ker bijejo vsakemu čutu pravičnosti v obraz. V konkretnem slučaju bomo prepričali, da ne bodo plačali reducirani rudarji milijonskih svot svojih prispevkov v korist srečnejšim tovarišem, ki so ostali še v službi.

Morda je rečeno preveč, če bi rekli, da bi z zgornjimi določili to prepričali. Mi bi dali z njimi reduciranim rudarjem le možnost, da si lahko ohranijo pridobljene pravice pod pogojem, da stopijo v bodoče kdaj zopet v rudarsko delo.

nih obolenj je po lakoti v vrstah otrok nevarno stopnjevana.

Osrednja protituberkulozna liga se zaveđa, da bi morala bežnim in lačnim otrokom rudarjev priti z materielno podporo na pomoč, da jim zagotovi vsaj najpotrebnejši dnevni kruh. Toda od ustanovitve lige je komaj nekaj mesecev in ona še nima sredstev, da bi izvedla uspešno pomoč v krizi, katera je tako strašno obsežna. Liga more zato le neposredno pomagati. Obrača se s tem na našo socialno čutečo javnost, na vse one, ki morejo vedeti, kaj je lakota nežnih otrok in kakšne so njene posledice, da priskočijo na pomoč z denarnim isredstvi ali s podporo v živilih. Podpora bodo radevolje sprejemali občinski odbori prizadetih občin ali pa posebni pomožni odbori, ki so že ali bodo ustanovljeni v pomoč gladujočim otrokom brezposelnih rudarjev.

Dobro slovensko srce ne bo šlo slepo mimo nežnih otrok, ki prosijo kruha, da ostanejo zdravi in dobri sinovi naroda!

Osrednja protituberkulozna liga v Ljubljani.

To ni več glavni obratni zaupnik

Jesenice, 4. avgusta 1930.

Ko smo izvojevali ustanovo zborov obratnih zaupnikov, smo bili veseli. Pozdravili smo tudi glavnega zastopnika delavstva g. Jerama, ker smo bili trdno prepričani, da je delavstvo dobilo zagovornika, ki bo znal čuvati objektivnost in biti vsem delavcem enak. V začetku je tako tudi kazalo. Vseeno mu je bilo, da li je bil delavec njegov pristaš ali ne, za vse enako je nastopal, vsaj v nekaterih

slučajih. Kmalu pa se je pokazal v popolnoma novi luči. Kdor ni bil član Saveza metalskih radnika, kdor ni bil socialdemokrat, ni imel do g. Jerama dostopa. Nasprotno, še nagnal je večkrat tega ali onega, če je znal, da pripada njemu nasprotni organizaciji.

V zadnjem času pa prihaja pritožba za pritožbo in zato smo primorani spregovoriti par resnejših besedi. Nikakor ni združljivo s funkcijo glavnega zaupnika,

Redukcije rudarjev in pravilnik Bratovskih skladnic

Vsak rudar prispeva za starostno zavarovanje povprečno po Din 400 na leto. Ako bi ta znesek nalagal po 6%, bi prištedil

po 10 letih	5.300 Din
po 20 »	17.600 Din
po 30 »	36.000 Din
po 35 »	49.000 Din

da vodi posle enostransko in da predpostavlja funkcijo v organizaciji oni glavnega zaupnika. Kadarkoli gre g. Jeram k podjetju svojega glavnega zaupnika, se vrača od podjetja le kot predsednik Saveza. In vse, kar je dosegel pri podjetju, ni zasluga glavnega zaupnika, nego zasluga zastopnika Saveza. Pa tudi to bi nas ne motilo. Naj ima veselje in pridobiva »zasluge« za svojo organizacijo. Nikdar pa ne bomo trpeli, da smo pri tem vsi delavci, ki smo tudi strokovno organizirani, zapostavljeni. Nikoli ničesar ne zvemo, kaj je glavni zaupnik dosegel pri podjetju. Seje zaupniškega zbor se ne sklicujejo, g. Jeram jih ne rabi. O intervencijah, uspehih in neuspehih poroča le članstvu Saveza, ostalo delavstvo ga ne briga. Pa tudi še to ne bi bilo najhuje. Navajeni smo že, da ne zvemo od glavnega zaupnika nikoli ničesar, navajeni pa nismo bili metod g. Jerama zadnjega časa. Nad delavci, ki niso pri njem organizirani, vpije in kriči, z njimi postopa slabše kot vsak podjetnik. Zanj delavec, ki ni pri Savezu, sploh ni delavec. Nedavno se je spravil nad predsednika naše organizacije in ga vpričo drugih ozmerjal prav grdo. Vsi uspehi so in ostanejo uspehi Saveza, neuspehi gredo po mnenju Jerama na rovaš ostalih organizacij, ki so »cokle« in ovirajo razmah Saveza in »bremzajo« uspehe delavstva pri KID. Kako jih »bremza« g. Jeram, ni povedal, pač pa se je v naprej zavaroval za morebitne neuspehe.

Pri KID so že bile in še bodo velike redukcije. Z redukcijami smo prizadeti vsi delavci, ne glede ali smo pri Savezu ali kje drugje ali pa sploh nikjer organi-

zirani. Med tem ko je povsod drugod navada, da se v takih resnih časih znajde delavstvo složno skupaj in išče izhoda bližajoči se nesreči, je ubral pri sedanjih krizi g. Jeram svojevrstno taktiko. Tudi redukcijo delavstva hoče porabiti za agitacijo v prid socialistom. Vse intervencije, ki jih je doslej izvršil v svojstvu glavnega zaupnika, je pozneje na sestanku Saveza štel v dobro Savezu in žigosal ostale organizacije, da se nič ne brigajo za nesrečo delavstva. Kot glavni delavski zaupnik bi moral o krizi informirati vse delavstvo, kar pa ni storil. Sklicali je samo svoje pristaše, povabil tudi zastopnika Delavske zbornice in izgnal s sestanka one, ki so se drznili priti na sestank Saveza, da slišijo kaj o krizi pri KID. Tako postopanje moramo najostreje obsojati. G. Jeram je predvsem glavni zaupnik in mora biti nepristranski, potem šele sme biti zaupnik Saveza. Če pa tega noče, naj zapusti mesto glavnega zaupnika, ki naj se dodeli preudarnemu in objektivnemu delavcu. Takih je mnogo na Jesenicah.

Narodno strokovna zveza, podružnica na Jesenicah, je proti postopanju g. Jerama uvedla primerne korake, ker se je absolutno onesposobil za glavnega zaupnika. Naša odločna zahteva je, da se g. Jeram kot glavni zaupnik pri KID odstavi in postavi na njegovo mesto sposobnejšo moč, ki bo znala varovati objektivnost in ne bo veljala za eksponenta ene same organizacije. Kdor krši pravilnik o delavskih zaupnikih, ta nima več pravice do tako važne funkcije. G. Jeram je dokončal, zato naj gre!

Narodno-strokovna zveza

Kaj pravite vi, delavci?

Na to vprašanje, ki ga stavlja »Delavska Pravica« nam delavcem z Jesenic v zadevi glavnega zaupnika Jerama, imamo vsi prizadeti en sam odgovor: Takega glavnega zaupnika, ki pozablja na svoje dolžnosti in krši določbe pravilnika o obratnih zaupnikih, ne rabimo! Tak glavni zaupnik, ki je zgubil zaupanje delavstva, ne sme več ostati na svojem mestu in ga mora prepustiti treznejšemu in objektivnejšemu nasledniku.

Glavni zaupnik delavstva pri KID ni to, kar v glavnem zaupniku vidi zakonska določba, nego je ravno obratno. Ker g. Jeram neti razdor med delavstvom, razbija delavske vrste, kar ne trobi v njegov rog, šikanira.

V času, ko se povsod dela na konsolidiranju v državi, ko se povsod skuša odstraniti zle posledice cepljenja po političnih strankah, je g. Jeram uvedel sistem cepljenja delavstva po prepričanju. Kdor ni socialni demokrat, pri njem ne pomenja nič, pa četudi je najboljši delavec.

V polnem obsegu podpisujemo delavci članek v »Delavski Pravici« in zahtevamo, da se takemu glavnemu zaupniku, kot je v zadnjem času postal g. Jeram, odvzame važna funkcija glavnega zaupnika ter prenese na drugega, ki bo znal spoštovati zakonske določbe.

G. Jeram je svojo igro doigral, gre naj, da bo zopet mir med delavstvom na Jesenicah.

Občni zbor podružnice NSZ na Lokah.

Na Lokah pri Zagorju imamo prav lepo število pristašev, ki so si ustanovili svojo posebno podružnico. Nova podružnica je imela v nedeljo 13. julija svoj občni zbor, katerega je posetil tudi delegat centrale, tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik tov. Ivan Fink, ki je podal tudi predsedniško poročilo. Za njim je poročal tajnik tov. Slavoj Knez. Blagajnik tov. Robert Knez je podal blagajniško poročilo, nakar je preglednik računov tov. Babič ugotovil, da sta preglednika pregledala knjige, našla vse v redu in predlagala odboru in blagajniku absolutorij, kar se je soglasno sprejelo. Po poročilih funkcionarjev podružnice je občni zbor pozdravil tajnik tov. Kravos, ki je obširno poročal o delavskem položaju. Njegovemu poročilu so zborovalci pazljivo sledili in ob koncu izrazili svoje zado-

voljstvo nad poročilom. Pri volitvah novega odbora je bil soglasno in z navdušenjem izvoljen naslednji odbor: predsednik tov. Ivan Fink, v odbor pa Knez Slavoj, Knez Robert, Babič Milan, Očepek Alojz, Fink Alojz, Gričar Milan, Ašič Anton in Kolenc Franc. Novoizvoljeni predsednik se je ponovno zahvalil vsem prisotnim za udeležbo in zaključil lepo uspešni občni zbor. Vzlic težki krizi, ki je zadelo rudarje, se naši člani pripravljajo za izlet v Maribor o priliki kongresa NSZ. Vse kaže, da nas bo precej šlo v Maribor. One, ki se še niso prijavili, pozivljamo, da to storijo. Prijave sprejemajo vsi odborniki podružnice, najboljše pa je, če se prijavi vsakdo predsedniku tov. Finku. Ločani, pokažimo, da smo sicer najmlajša podružnica, zato pa tem bolj zavedna. Kdor le more, naj se nam pridruži, da bo naša delegacija velika.

Članski sestanek podružnice NSZ v Trbovljah

Agilna trboveljska podružnica je imela v nedeljo 6. julija t. l. svoj članski sestanek, ki je bil nad vse dobro obiskan. Vršil se je v društvenih prostorih. Sestanek je otvoril predsednik tov. Pavel Dornik, ki je pozdravil vse navzoče, posebno pa zastopnika centrale tov. Kravosa. Poudaril je veliki pomen članskih sestankov, ker se s temi daje članstvu možnost, da se na njih spoznava in dobi vpogled v društveno delovanje ter v stanje delavstva. Po otvoritvenih besedah tov. Dornika je tov. Kravos podal prav izčrpno poročilo o stanju rudarjev in o korakih, ki so se podvzeli in bodo podvzeti, da se kriza v rudnikih čim prej likvidira ali vsaj ublaži. V svojem poročilu se je tov. Kravos dotaknil tudi vseh ostalih delavskih vprašanj in pokazal nujnost ojačati strokovne organizacije. Njegovim izvajanjem so sledili zborovalci zelo pazljivo in mu ob koncu poročila soglasno pritrdili. Po poročilu tov. Kravosa se je razvila debata, ki je pokazala, da ima trboveljska podružnica nekaj zelo zrelih mož, ki dobro vedo, čemu so organizirani. Na sestanku se je govorilo tudi o kongresu v Mariboru in je o tem dal članstvu kratko poročilo tajnik Kravos. Videti je bilo, da se je precej članov odločilo iti v Maribor. Rudarji so izjavili, da bodo vzlic krizi storili vse mogoče, da bodo častno zastopani na kongresu, kjer bodo lahko dvignili svoj glas za svoje pravice. — Pri nabiranju podpornih članov je bila naša podružnica ena izmed

najagilnejših. Celi blok novih podpornih članov smo dobili in sicer 25 njih. Upamo, da so tudi druge podružnice storile svojo dolžnost in upoštevale klic centrale.

MEDVODE.

Iz našega kraja pa že res dolgo nismo nič poročali. Bomo pa to danes vsaj nekoliko nadoknadili. Naša podružnica v zadnjem času nič prav dobro ne deluje. Potreba bo zopet prijete za delo in zbuditi nekatere, ki v teh resnih časih mislijo, da je najboljše spati spanje pravičnika. Da se bo to zgodilo, bomo v kratkem sklicali članski sestanek, na katerem se bomo pogovorili o reorganizaciji naše podružnice. Pozneje bomo sklicali izredni občni zbor, da si izvolimo v odbor agilne in delavne ljudi. Za kongres se pridno pripravljamo. Mnogo nas ne bo šlo, ker so težki časi, a na vsak način nas nekaj pojde.

VEVČE.

Podružnica Narodno strokovne zveze v Vevčah bo imela v torek, dne 12. t. m. ob 5. uri popoldne pri Kuharju v Vevčah svoj članski sestanek, na katerem bo poročal strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Vabimo vse člane, da se tega sestanka sigurno in točno udeležijo. Naj nihče ne manjka, ker je dnevni red zelo važen. Pokažite svojo zavednost, pridite na sestanek in pripeljite še druge s seboj.

LITJA.

Že zadnjič enkrat sem poročal o obupu, ki vlada med nami. Redukcije, ki so se izvršile, so postavile precej delavcev na cesto. Govori pa se še vedno, da jih bo še nekaj odpuščenih. In sedaj si predstavljajte strah nas vseh, ki čakamo, kdo je prihodnji na vrsti. Delavstvo s strahom gleda v bodočnost in si ne ve pomagati. Oni, ki smo organizirani, se tolažimo vsaj s tem, da nismo prepuščeni sami sebi in se v nesreči lahko obrnemo na svojo organizacijo. Koliko pa je takih, ki so naše vrste zapustili in si ne znajo pomagati. Skrajni čas bi bil, da se zopet vsi organizirajo in zasigurajo bo-

dočnost. Nihče izmed nas ne ve, kaj mu prinese jutrišnji dan. Podružnica Narodno strokovne zveze bo imela prihodnji teden svoj članski sestanek, na katerem bomo obravnavali naš položaj in se pogovorili tudi zaradi kongresa v Mariboru.

STRAZIŠČE.

Naša podružnica je v zadnjem času postala precej živahna. Pripravljamo se za Maribor. Mnogo nas je, ki gremo na kongres, da si ob tej priliki ogledamo tudi prestolico naših štajerskih bratov. Pravijo, da je zelo lepa in zato nas mika, da si jo ogledamo. Kakor vsako leto, tako bomo tudi letos skušali poslati na kongres čim več naših ljudi. Slišimo, da se tudi naši Kranjčani pripravljajo za kongres. Bajje bodo tudi oni poslali precej članov na kongres v Maribor.

MARIBOR.

Če smo bili kdaj na delu, smo sedaj. Imamo vsi polne roke dela, ker se pripravljamo za kongres. Podružnica je ustanovila več odsekov, ki pridno delajo in skrbijo za stanovanje, hrano, zabavo, izlete itd. Na vse mislimo in se pripravljamo. Vsi odseki so prav pridno na delu in vse kaže, da bodo udeleženci, ki pridejo na kongres, z vsem zadovoljni. Želimo le, da nas ob kongresnih dneh obišče kar največ naših tovarišev in tovarišic iz vse države, da bo naša manifestacija tem mogočnejša. Kdor le more, naj se potruji med nas. Ne bo mu žal.

TRBOVLJE.

Podružnica Narodno strokovne zveze v Trbovljah ima v nedeljo dne 10. t. m. svoj občni zbor ob pol 10. uri popoldne v društvenem prostoru pri Zavraški. Na občnem zboru poroča tudi strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Popoldne se vrši v Delavskem domu važna rudarska konferenca, katere se udeležijo tudi delegati vseh naših rudarskih organizacij. Podružnica prav lepo napreduje in pridobiva nove člane. Odbor prosi vse člane, da se polnoštevilno udeležijo občnega zbora.

Po svetu

MODRA ODREDBA

Na ponudbo skupine kmečkih narodnih poslancev je naročil francoski ministrski predsednik Tardieu pravnim strokovnjakom, naj pripravijo zakonski načrt o obveznem zavarovanju vseh avtomobilov in motornih koles. Neštevilnokrat se je že dogodilo, da niso bili vozači zmogni odškodovati svoje žrtve. Kaj imajo pohabljeni od tega, da romajo v ječo tisti, ki so zakrivil njih nesrečo? Nimajo denarja za zdravljenje, ne dobijo nobene odškodnine za izgubljeni čas in bolečine ter si morajo včasih sami nabaviti drage berglje ali proteze. Če ogražajo motorna vozila javno varnost, ima država dolžnost, da uredi to zadevo. Izvedenci tu vidijo dve možnosti. Novi zakon lahko naloži lastnikom avtomobilov in motornih koles obvezno zavarovanje zoper nesreče v korist žrtev. Ali pa bo moral vsak vozač, čim dobi na policiji svojo številko, položiti določen znesek za večji fond, iz katerega bo sodnija žrtvi izplačala priznano odškodnino. Seveda bo pomenila ta odredba omejitev motornega prometa. Manj premožni mladeniči, ki zdaj na obroke kupujejo motorna kolesa, si bodo morali izmisliti drugo, za javnost manj nevarno razvedrilo. Vsekakor nima država nobenega drugega sredstva, da bi kljubovala sedanjim izgredom na tem področju. Parlament najbrž ne bo ugovarjal novemu zakonu, o katerem so že veliko razpravljali. Dejstvo je, da so postala preštevila motorna vozila prava kazen božja za prebivalstvo na deželi.

ZNANSTVENIK V SOVJETSKI RUSIJI

Prof. Jačevski ima velike zasluge na področju poljedelstva in vrtnarstva. Njegov mikologični in fitopatologični

laboratorij v Moskvi uživa mednarodno sloves. Kljub temu se je moral znanstvenik zagovarjati pred sodiščem: nastavlja je več slug in asistentov, ne da bi se poslužil posredovanja borze dela. »Drugače nisem mogel storiti,« se je mirno zagovarjal obtoženec. »Potrebujem visoko izobražene strokovnjake, ki mi jih ne more nuditi nobena delavska posredovalnica. Menda imamo v vsej sovjetski zvezi samo 200 sličnih ljudi in vsi so mi osebno znani.« Sodnik ga je strupeno vprašal: »Ali morate imeti strokovnjake tudi za sluge in postrežnice?« Jačevski je zopet mirno odvrnil: »Laboratorij, ki mi je zaupan, vsebuje več milijonov vredne stvari. Ne smem nastaviti nepoznane mi ljudi, temveč si sam izbiram zanesljive.« To početje je nasprotovalo sovjetskim postavam, po katerih priporočajo osebe za državne urade samo uradne posredovalnice. Jačevski je bil le znanstveni vodja laboratorija in je torej podrejen komunističnemu direktorju Wirthu. A ta je profesorja tako spoštoval, da mu je v vsem dal proste roke. Zato je zdaj dobil Wirth javni ukor. Prof. Jačevski, ki ne uživa komunističnih pravic, je bil obsojen na šestmesečno prisilno delo.

V GUMASTI KROGLI PREKO OCEANA

Dva v Broocklinu živeča Nemca, Karrel Herzog in Eric Vogel, nameravata prepotovati Atlantski ocean v gumasti krogli. Devet velikih tovarnih gumij sta zaprosila za izdelavo te krogle, ki bo imela izreden obseg. Nemca računata s tem, da ju bodo morski toki v 60 dneh pripeljali v Evropo, iz previdnosti pa se bosta založila z živili in vodo za 90 dni. Stroške za to potovanje hočeta poravnati s prodajo razglednic na obeh straneh velike luže.

Zahtevajte „DELO“ v vsakem javnem lokalu!